

О.В. Гарашук (Державна інспекція навчальних закладів України, м. Київ, Україна)

В.І. Куценко (Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України, м. Київ, Україна)

ИННОВАЦИЙНИ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОЇ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ: ГЕНЕЗИС І ТЕНДЕНЦІЇ

У статті висвітлено важливість і значення підвищення якості підготовки кадрів у забезпеченні сталого розвитку країни, місце і роль у цьому контексті інноваційних процесів, які впроваджуються у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів, обґрунтовано пропозиції щодо його подальшого покращення.

Ключові слова: новація, інновація, якість освіти, кадри, генезис, тенденції.

Рис. 2. Літ. 29.

Е.В. Гарашук (Государственная инспекция учебных заведений Украины, г. Киев, Украина)

В.И. Куценко (Институт экономики природопользования и устойчивого развития Национальной академии наук Украины, г. Киев, Украина)

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВЫСОКОГО КАЧЕСТВА ПОДГОТОВКИ КАДРОВ: ГЕНЕЗИС И ТЕНДЕНЦИИ

В статье освещено важность и значение повышения качества подготовки кадров в обеспечении устойчивого развития, место и роль в этом контексте инновационных процессов, которые внедряются в учебно-воспитательный процесс высших учебных заведений, обосновываются предложения по его дальнейшему улучшению.

Ключевые слова: новация, инновация, качество образования, кадры, генезис, тенденции.

O.V. Garashchuk (State Inspection of Educational Institutions of Ukraine, Kyiv, Ukraine)

V.I. Kutsenko (Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine)

INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR PROVIDING HIGH QUALITY OF PERSONNEL TRAINING: GENESIS AND TRENDS

The article highlights the importance and the significance of improving the quality of personnel training for sustainable development, the role and the place in this context of innovation processes introduced to educational processes at higher education institutions; propositions on its further improvement are grounded.

Keywords: novation; innovation; quality of education; personnel; genesis; trends.

*«Розвиток засобів зв'язку, обробки інформації і комп'ютерних технологій створює нові можливості для розвитку колективного Розуму»
академік М.М. Мойсєєв*

Постановка проблеми. Інноваційні процеси у сфері освіти характеризують якісно новий етап у взаємодії освіти, науки та практики. Сучасний етап розвитку інноваційного процесу в освітній сфері в цілому та підготовці кадрів зокрема характеризують тенденції до ліквідації розриву між процесами їх відновлення, адекватної оцінки освоєння й застосування на практиці, а також до подолання суперечностей між стихійністю цих процесів і можливістю та необхідністю свідомого управління ними.

Аналіз останніх досліджень й публікацій. Останнім часом формуються університети інноваційного типу, адаптовані до вимог зовнішнього середовища, науково-освітнього комплексу, діяльність якого зорієнтована на розширення відтворення інноваційного потенціалу, формування інноваційної інфраструктури, інтеграцію всіх рівнів освіти з економікою, наукою, бізнесом. У результаті цього формується суспільне інноваційне середовище, в якому відбуваються освітні процеси. Останні проявляються в соціально-економічному, психологічному й організаційно-управлінському аспектах, що мають позитивно позначатись на якості підготовки кадрів, макроекономічних показниках у цілому. Різні аспекти інноваційного процесу у сфері освіти досліджували В. Байденко [3], К. Єкімова [8], Д. Котов [16], Р. Мертон [18], В. Мунтіян [19], Д. Норт [21], Л. Обозная [22], В. Полонський [23], Н. Розина [24], Дж. Саллін [25], В. Слепов [26], А. Хауптман [25], Н. Хов [29] та інші.

Проте в Україні проблеми, пов'язані з розвитком і впровадженням інноваційних технологій, зокрема у контексті підвищення якості підготовки кадрів, досліджені недостатньо. Тому **метою дослідження** є виявлення тенденцій впровадження інноваційних технологій у системі підготовки кадрів і пошук шляхів підвищення їхньої ефективності для забезпечення високої якості освіти та підготовки кадрів.

Основні результати дослідження. Сьогодні освіти в цілому і вищій зокрема належить особливо велика роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни. Вже давно помічено, що підвищення освітнього рівня впливає на всі сторони життя. Проте, як свідчить світовий досвід, вона може це забезпечити за умов, коли розвивається на інноваційній основі. Новатика в освітньої сфери одночасно є результатом і ефективним шляхом трансформації суспільства й освітньої сфери. Ще в 2000 р. керівники 189 держав (у т.ч. й України) прийняли Декларацію тисячоліття ООН, в якій визначені цілі розвитку до 2015 р. [17]. Серед них важливе місце посідає освіта, адже рівень освіти значно знизився. За даними Інституту Горшеніна, 40,9% українських студентів основною причиною вступу до вищого навчального закладу назвали необхідність вищої освіти для майбутньої кар'єри, 32,1% – щоб стати освіченою людиною, 15,1% – отримати нові знання [28].

Саме інноваційний шлях розвитку освіти є передумовою підвищення її якості. Якість освіти у Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст. визнана національним пріоритетом і передумовою національної безпеки [20]. На сьогодні, як відмічає М. Згуровський, в масовому вимірі освіта стала менш якісною, а переважна більшість випускників вищих навчальних закладів (особливо нових) неконкурентоспроможна на європейському ринку праці [10].

Якість підготовки випускників полягає не лише в умінні аналізувати й вирішувати проблеми, але і в здатності вдосконалювати технології власної діяльності, визначати її стратегії. До речі, поняття «інноватика» як науковий напрям в освітянській сфері виникло не так давно. Проте нововведення в освіті у вигляді відкриттів, винаходів, удосконалень існують з того часу, з якого існує сам процес навчання, який в освітній сфері знаходиться під впливом багатьох чинників. Залежно від їх впливу в більшій чи меншій мірі цей процес

впливає не лише на якість підготовки кадрів, а й на розвиток економіки в цілому.

В Україні останнім часом зростають обсяги фінансування наукових і науково-технічних робіт, а звідси, й обсяг відповідних виконаних робіт (рис. 1 та 2).

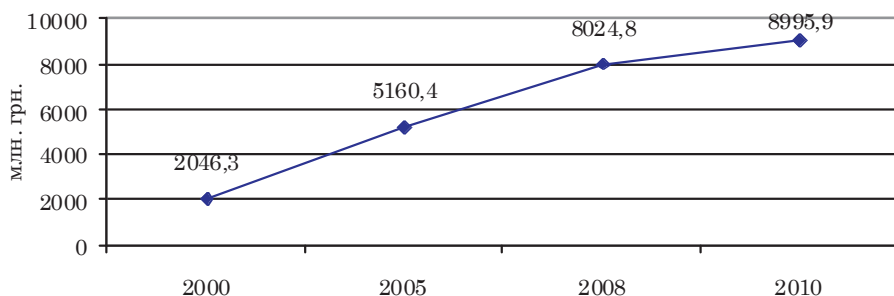

Рис. 1. Динаміка обсягу фінансування наукових і науково-технічних робіт, у фактичних цінах, млн. грн. [27, 321]

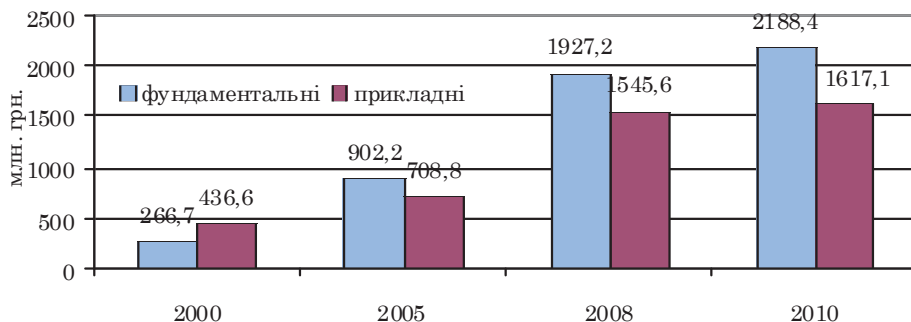

Рис. 2. Обсяг наукових і науково-технічних робіт, виконаних власними силами підприємств, у фактичних цінах, млн. грн. [27, 320]

Розвиток інноваційної діяльності в країні позитивно впливає на цей процес і у сфері освіти, важливими компонентами якого є:

- *кадровий потенціал* (кваліфікація, вікова структура персоналу, задіяна у створенні та поширенні новаций, чисельність інноваційно активних працівників у розрахунку на 1000 зайнятих, відсоток докторів і кандидатів наук у ВНЗ, кількість організацій, які мають аспірантуру і докторантуру тощо);

- *інформаційний потенціал*, складовими якого є нормативно-правова база інноваційної діяльності, наявність нормативної документації щодо регулювання інноваційної діяльності, наявність концептуальних документів (концепції, стратегії, програм інноваційного розвитку, використання комп'ютерних систем тощо);

- *управлінський потенціал*, який включає сучасні форми управління інноваційною діяльністю, оптимальну організаційну структуру та систему менеджменту, стратегічного і тактичного планування, чинники, що впливають на інноваційну діяльність, використання SWOT-аналізу тощо;

- *фінансовий потенціал* (затрати на освоєння нововведень з усіх джерел фінансування, затрати на науково-дослідні роботи, інвестиції в розміщення

виробництва та модернізацію матеріально-технічної бази, витрати на освіту, співвідношення бюджетних і позабюджетних коштів тощо).

У світі в умовах глобальної економіки підвищення якості підготовки кадрів є не самоцілью, це шлях до підвищення якості життя населення. Адже високоякісна освіта, підготовка кадрів — це не просто фундаментальний потенціал, це цілеспрямований процес виховання та навчання кадрів, від якого залежить прогрес, упровадження передових ідей у різних галузях економіки, це реальна участь фахівців у підвищенні ефективності виробництва. Останньому має сприяти компетентність фахівців, підготовка яких є одним із найважливіших завдань вищих навчальних закладів, важливою передумовою забезпечення зростання інтелектуального потенціалу суспільства. Кожен випускник ВНЗ має оволодіти компетенцією, тобто сукупністю знань, умінь і навиків, здібностей, цінностей, необхідних для ефективної професійної та соціальної діяльності.

Підвищення якості підготовки кадрів, як стверджує В. Байденко, пов'язано з вирішенням таких проблем:

- встановлення такої структури кваліфікації, яка в максимальній мірі узгоджується з тенденціями в європейській і світовій системах вищої освіти, структурою кваліфікацій вищої освіти, прийнятою на Бергенській нараді міністрів, відповідальних за вищу освіту, та динамікою розвитку даного напрямку у вітчизняному й світовому контекстах;

- обґрунтування областей професійної діяльності випускників, об'єктів цієї діяльності випускників, її видів, завдань з позицій підвищення працевлаштованості випускників ВНЗ;

- проектування освітніх цілей, тобто цілей виховання та навчання [3, 5–6].

Покращенню якості підготовки кадрів, безперечно, сприяє активне впровадження в навчальний процес інноваційних технологій. Поняття «інновація» вперше увійшло в освітянський лексикон у кінці XIX століття. Із застосуванням інноваційних технологій у навчальний процес останній активізується. Зокрема, завдяки мультимедійним технологіям відкриваються нові можливості для творчості. Комп'ютери дозволяють індивідуалізувати навчання не лише за темпом вивчення матеріалу, але й за логікою його сприйняття.

В інноваційному забезпеченні високої якості підготовки кадрів особлива роль відводиться технопаркам, які є місцем, де формується взаємозацікавлене середовище для створення інновацій (науковці, винахідники, інноватори, інвестори, виробники). Сутність діяльності технопарку як основної інфраструктурної ланки інноваційного комплексу ВНЗ полягає у поєднанні всіх видів ресурсів для реалізації єдиного інноваційного процесу.

До основних видів діяльності технопарку відноситься:

- створення малих і середніх інноваційних фірм;
- комерціалізація і технологічний трансфер конкурентоспроможного виробу, матеріалу, технології в великомасштабне виробництво;
- самостійне виробництво та реалізація унікального обладнання, дрібно-серійного, малотоннажного виробництва інноваційної продукції. Технопарк зв'язує ВНЗ з економікою, промисловим виробництвом, соціальною сферою.

Досвід свідчить, що технопарк спонукає і студентів, і викладачів до науково-дослідної діяльності, де широко використовується інформатизація, яка дозволяє створити необхідне навчальне середовище, що сприяє підвищенню якості підготовки кадрів, активно використовувати автоматизовані банки даних статистичної, наукової, педагогічної інформації, об'єднаної у віртуальне середовище тощо.

До генезису та тенденцій розвитку інноваційних процесів зверталися не лише освітяни, а й економісти, представники практично всіх інших сфер економічної діяльності. При цьому всі вони сходяться на тому, що інновація означає введення чогось нового в уже існуюче. Цьому має сприяти посилення взаємодії вищої школи із соціальними партнерами. Стратегія підготовки кадрів та підвищення їх якості включає не лише диверсифікацію освітніх послуг, реалізацію унікальних програм, а також упровадження нових інформаційних технологій, застосування яких дозволяє суттєво підвищити якість професійного навчання. Насамперед це використання можливостей дистанційних освітніх технологій, активне поширення яких сприяє:

- по-перше, забезпеченню індивідуального навчання, більш повного задоволення запитів слухачів;
- по-друге, суттєвому зменшенню грошових витрат слухачів на навчання;
- по-третє, досягненню значної економії часу, який вважається найдешевшим і одночасно найдорожчим ресурсом.

Активізації впровадження нових технологій у систему підготовки кадрів сприяє інтеграція освіти й виробництва, яке є своєрідним споживачем молодих кадрів, готових працювати в умовах ринкової економіки, здатних до організації виробництва з випуску конкурентоспроможності продукції, показниками якої є якість і новизна. Це можуть забезпечити спеціалісти з випереджаючими знаннями та комплексом активних людських якостей, фахівці, які мають активну життєву позицію, ділову ініціативу і на сьогодні є затребуваними роботодавцями.

Тобто сьогодні завдання вищої школи полягає в тому, щоб готувати фахівців, здатних жити і працювати в кардинально інших соціально-економічних умовах, підготовку яких, як свідчить світовий досвід, можна забезпечити тільки на інноваційній основі. Це мають бути фахівці, у яких вдало поєднується ідентичність з мультикультурністю, індивідуальність з почуттям відповідальності, професіоналізм, компетентність тощо.

Водночас вищий навчальний заклад має виховувати не лише професіоналів, а і патріотів своєї країни. На жаль, нині частина студентів налаштована після закінчення навчання на виїзд у західні країни. А це негативно позначається на інтелектуальному потенціалі країни не лише у часових рамках, а й на розвитку конкурентоспроможних нових технологій, зумовлює інтелектуальну кризу. В умовах, де широко використовуються інноваційні технології, відбувається розкриття творчого потенціалу кожного студента, взаємозабезпечення студентів насамперед при реалізації логіко-інформаційної моделі, що містить у собі програмні цілі реалізації виховно-освітніх технологій у вищій школі.

Впровадження інноваційних технологій допомагає формуванню у студентів основ створення власної моделі саморозвитку на кожному етапі навчання, сприяє забезпеченню спільних досліджень студентів і викладачів, впровадженню таких методів співробітництва, коли використання наукових ідей веде до зближення та вивчення традицій, історичної спадщини й культурних досягнень, що складають національну гордість країни. В умовах використання інформаційно-комунікаційних технологій студент сам може розробляти модель саморозвитку та самовдосконалення, а в навчальний процес впроваджується особистісно-орієнтована модель, технології підготовки фахівців, здатних успішно розв'язувати професійні завдання.

Тому важливо, щоб мережа технічних засобів, що сприяють інноваційній діяльності вищих навчальних закладів, кількісно і якісно розширювалась. Це може бути забезпечено за рахунок створення підприємствами умов для проходження студентами практики. Проходячи практику на підприємстві, студент адаптується до умов роботи на ньому, бере посильну участь у розв'язанні технічних завдань, проводить дослідження з використанням інфраструктури підприємства тощо. І тут важлива роль відводиться викладацьким кадрам, які добре знають виробництво, зацікавлені в орієнтації навчального процесу на випереджаючі знання. Відомо, що був час, коли робота у вищих навчальних закладах була престижною та високооплачуваною, серед професорсько-викладацького складу ВНЗ було багато вихідців із виробництва. Нині це стало рідкістю. Наявність таких кадрів допомагає ВНЗ розв'язувати проблему організації практики студентів, відсутність якої є загрозою для випуску повноцінного спеціаліста.

Сьогодні потрібні нові інструменти забезпечення конкурентоспроможності, розвитку міжнародного співробітництва та захисту національних інтересів.

Підготовка високоякісних фахівців з вищою освітою забезпечує майбутніх випускників не лише глибокими знаннями, а й умінням раціонально використовувати їх, освоювати нові технології, брати активну участь в інтеграції освіти, науки, виробництва. Це мають бути фахівці, які адекватно реагують на вимоги нового часу. Впровадження нових технологій має бути спрямоване на прискорення передачі знань, які є фундаментальним людським ресурсом. Допомагає підвищенню цього ресурсу й впровадження нових парадигм і моделей отримання освіти, практика розробки й реалізації моделей саморозвитку в реальному педагогічному процесі (особливо це важливо в умовах переходу вищих навчальних закладів на кредитні технології навчання), створення творчого пошукового середовища, де від студента вимагається прояв максимальної самостійності, зокрема, у виборі траєкторії освітнього маршруту та досягнення поставленої цілі. В процесі самого проектування й самооцінки визначається стратегічна мета підвищення результативності завдань, спрямованих на поліпшення якості освіти, виховання та навчання у ВНЗ.

Як відомо, метою будь-якої освітньої діяльності є підготовка багатогранної особистості, затребуваної на ринку праці, розвиток у неї здатності до зміни, зацікавленості в знаннях, які дозволяють сформувати сучасний менталітет. При цьому визначальне значення мають ціннісні орієнтації, спрямовані не

лише на мотиви конкретно-економічного порядку, але й на мотиви гуманістичного характеру.

Підвищення якості підготовки кадрів потребують й нові функції вищої школи у зв'язку зі підвищенням якості інформації та поширенням інформаційних технологій. Сучасний стан реформування вищої професійної освіти орієнтований на зміну його цільових установок, упровадження багаторівневої системи тощо.

Особлива роль у підвищенні якості підготовки кадрів належить системі управління, зокрема, таким її рівням, як:

- соціально-педагогічний рівень управління, зорієнтований на регулювання процесів і відносин у великих соціальних спільнотах, що реалізується шляхом формування цільових установок, діяльності, розробки програм розвитку освітнього закладу, формування організаційної культури;

- організаційно-педагогічний рівень, розрахований на реалізацію конкретних цільових програм розвитку, організацію загальноосвітнього процесу і проведення конкретних виховних справ; організацію роботи за конкретними напрямками. Управління здійснюється через: підбір кадрів; планування діяльності і створення матеріально-технічних умов для успішного виконання справ; стимулювання активності суб'єктів; організацію контролю та оцінки діяльності суб'єктів; навчання персоналу; проведення оперативних нарад тощо;

- психолого-педагогічний рівень управління, пов'язаний з включенням окремих суб'єктів у спільну діяльність; з мобілізацією їхніх зусиль для впливу на мотиваційно-смыслову і духовну сферу особистості; розвиток суб'єктів освітньої діяльності [22, 39].

Управління навчально-виховним процесом підготовки кадрів у вищих навчальних закладах сприяє забезпеченню відповідності між фактичними і бажаними результатами шляхом зміни якості входу, а також трансформації всіх компонентів освітньої системи згідно з концепцією управління якістю підготовки кадрів. Необхідність перетворення компонентів освітньої системи виникає тоді, коли традиційно сформовані в системі методи і форми освітньої діяльності, використовувані ресурси не приносять очікуваних результатів.

Нині ж, як зазначалось вище, підготовка кадрів не відповідає потребам ринку праці, відстає від темпів соціально-економічного розвитку країни. Сьогодні ринок праці висуває високі вимоги не лише до рівня теоретичних знань потенційного працівника, якого має відрізнити підвищене почуття відповідальності, глибока професійна компетентність, розвинута комунікабельність. Досвід багатьох ВНЗ свідчить, що підготовці таких кадрів сприяє впровадження системи, здатної подолати суперечності між:

- фундаментальним характером вітчизняної системи наукових і прикладних знань з питань професійної освіти і потребою економіки в побудові мобільних варіантів набуття працівниками компетенцій, затребуваних на ринку праці;

- замовленням роботодавців на підготовку високомобільного молодого фахівця та недостатнім науково-педагогічним забезпеченням цього замовлення на рівні технологій адаптації й розвитку компетентностей молодих спеціалістів в умовах реального виробництва;

- притоком у виробничу сферу груп випускників і необхідністю їх адаптації та доведення до рівня відповідності вимогам виробництва [11, 53].

Зрозуміло, що інновація у сфері освіти та підготовки кадрів – це не лише педагогічна, але й суспільна проблема. Адже інновації в освітній сфері здійснюються під впливом багатьох чинників. Разом із тим, підготовка кадрів на інноваційній основі позитивно впливає на всі сфери діяльності, де працюють ці кадри. Це досягається насамперед, коли впроваджуються модернізаційні процеси в освітній сфері щодо:

- гуманізації та гуманітаризації освіти;
- демократизації життя й управління освітою;
- варіативності та свободи вибору індивідуальної освітньої траєкторії;
- співробітництва, неформалізованого спілкування;
- оптимізації та інтенсифікації виховання й освіти тощо.

Щоправда, інноваційний шлях підготовки кадрів в українських вишах здійснюється повільно, що зумовлено:

- нестабільністю економічної ситуації;
- в окремих випадках нерозумінням керівниками ВНЗ важливості забезпечення підготовки кадрів на інноваційній основі;
- консерватизмом, інерцією, схильністю до стереотипів у педагогічному мисленні тощо.

Таким чином, для поліпшення інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах необхідно:

- визначити пріоритети інвестиційної та інноваційної політики кожного навчального закладу;
- відібрати для фінансування конкурентоспроможні науково-дослідницькі досягнення, ефективні освітні технології, забезпечити захист від неефективних досліджень і розробок;
- підвищити прозорість управління фінансовими потоками, спрямованими на стимулювання інноваційних процесів у вищій школі.

Зрозуміло, що інноваційна діяльність ВНЗ проявляється не лише через економічні показники, але й через соціальну рентабельність. Щоправда, прояв соціального ефекту від освіти та інших некомерційних послуг не завжди можна виміряти. Разом із тим, на сьогоднішній день можна визначити ефективність фінансування освітніх інновацій через:

- коефіцієнт фінансування освітніх інновацій, що характеризує частку залучених інвестиційних ресурсів на освітні інновації у загальному обсязі фінансових ресурсів ВНЗ;
- коефіцієнт реінвестування в освітні інновації, характерну частку власних фінансових ресурсів, що спрямовуються на освітні інвестиції, у загальному обсязі фінансових ресурсів ВНЗ;
- коефіцієнт зміни витрат та інноваційної інфраструктури ВНЗ (характеризує зростання чи зниження фактичних витрат інвестиційної інфраструктури щодо планованих (чи нормативних));
- коефіцієнт суттєвих відхилень фактичних витрат від нормативних (характеризує ступінь суттєвих відхилень фактичних витрат на інноваційні освітні проекти від їх нормативного рівня);

- коефіцієнт новизни (характеризує інноваційні освітні процеси в освітній діяльності ВНЗ);
- коефіцієнт розподілу праці (показує рівень витрат на утримання кадрового потенціалу, інноваційної інфраструктури);
- фондоозброєність праці працівників інноваційної інфраструктури (показує суму інвестицій у технічне оснащення у розрахунку на одного працівника);
- коефіцієнт навчально-методичного забезпечення (показує суму інвестицій на навчально-методичне забезпечення одного працівника ВНЗ інноваційною інфраструктурою) [26, 22].

Основу інноваційної діяльності ВНЗ варто формувати з урахуванням таких принципів:

- розвиток інноваційного потенціалу, результатом якого є підготовка інтелектуального потенціалу, здатного забезпечити позитивні зміни у професійній діяльності;
- прогнозування попиту й стратегічного управління структурно розширеного відтворення інноваційного потенціалу;
- формування інфраструктури інноваційної діяльності, забезпечуючи інтеграцію всіх освітніх академічних цінностей;
- розвиток інфраструктури взаємодії ВНЗ із зовнішнім середовищем — освітнім, науковим, бізнесовим;
- глобальна інтеграція академічної науки з освітою, промисловістю, бізнесом;
- диференціація джерел фінансування й активний франчайзинг;
- створення адаптивної системи управління вищим навчальним закладом як структури, яка здатна навчатися самостійно.

В умовах ринку важливо забезпечити не просто продукування та передачу знань, а їх ефективне комерційне використання. Це є сутністю сучасної знанневої економіки, побудова якої проголошена головною стратегічною метою Європейського Союзу. Болонський процес є одним із механізмів реалізації цієї стратегії.

Практика свідчить, що чим більш конкурентним і ємним буде ринок послуг, тим більш ефективно для суспільства будуть функціонувати освітні інституції. Болонська декларація передбачає створення єдиного європейського ринку освітніх послуг. Для того, щоб вища освіта була конкурентноспроможною, щоб вона забезпечила підготовку фахівців, які будуть спроможні адекватно сприймати, передавати і розвивати сучасні знання, що генеруються світовою науковою спільнотою, необхідно навчальні програми привести у відповідність до європейських вимог.

Все це потребує відповідних фінансових ресурсів. Статистика свідчить, що темпи росту попиту на вищу освіту значно перевищують фінансові можливості держави. Україна не може виділяти адекватні бюджетні ресурси, тому вищим навчальним закладам необхідно шукати нові підходи до фінансування своєї науково-освітньої й адміністративно-господарської діяльності. У цьому контексті цікавим є досвід інших країн щодо залучення насамперед спонсорських коштів. Заслуговує на увагу досвід роботи у цьому плані низки універси-

тетів США (Віргінський, Гарвардський, Йельський, Колумбійський, Нью-Йоркський, Стенфордський, Чиказький), які завдяки спонсорським коштам мають високий рівень технічної оснащеності своїх дослідницьких центрів, навчальних лабораторій, аудиторій, облаштованості студентських кампусів, спортивних комплексів. Зазначені університети розширюють і поглиблюють науково-практичні дослідження в напрямку охорони довкілля, підвищення якості початкової і середньої системи. Значну частину зібраних спонсорських коштів університети спрямовують на модернізацію матеріально-технічної бази, покращення якісного складу професорсько-викладацького персоналу (приваблюють високою зарплатою, суперсучасним обладнанням тощо).

У контексті підвищення якості підготовки кадрів фінансова складова є важливою, проте не єдиною. Кошти нерідко використовуються неефективно. Для подолання цього ВНЗ слід надати більшої самостійності для реалізації науково-педагогічних та адміністративно-господарських ініціатив, більш активно шукати партнерів у ділових колах, у бізнес-спільнотах, установлювати тісні контакти з випускниками і батьками студентів, різними громадськими та благодійними фондами.

Висновки. Таким чином, підвищувати якість освіти, підготовки кадрів можна завдяки:

- залученню до читання лекцій у ВНЗ професорів зі світовим ім'ям;
- активному залученню до наукової діяльності викладачів і студентів вищих навчальних закладів;
- успішному забезпеченню реалізації принципів неперервності освіти;
- інноваційному підходу у процесі підготовки кадрів;
- інтеграції освітнього й науково-дослідного процесів, оновленню навчальної та дослідницької лабораторної бази;
- значному поліпшенню соціальних умов життя професорсько-викладацького складу, студентів, аспірантів, докторантів;
- розширенню спектра освітніх послуг і реалізації системи неперервної багаторівневої освіти, зважаючи на запити економіки регіону й потреби особистості.

Все це сприятиме приведенню підготовки кадрів у відповідність до нині існуючих реальних потреб та вимог.

1. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 16.01.2003 №433-IV // zakon1.rada.gov.ua.

2. Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 №680-р // zakon1.rada.gov.ua.

3. *Байденко В.* Новые стандарты высшего образования: методологические аспекты // Высшее образование сегодня. – 2007. – №5. – С. 5–6.

4. *Гаращук О.В., Куценко В.І.* Освітня траєкторія в контексті її модернізації // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2012. – №5. – С. 303–314.

5. *Гаращук О.В., Куценко В.І.* Модернізація парадигми формування кадрового потенціалу – шлях до підвищення його якості // Культура народов Причерноморья. ТНУ имени В.И. Вернадского. – №225. – Симферополь, 2012. – С. 37–43.

6. *Гаращук О.В., Куценко В.І.* Якісна освіта – запорука економічного зростання та розвитку // Економіка Крыма (ТНУ имени В.И.Вернадского, Симферополь). – 2012. – №1. – С. 141–146.

7. Государственная программа инновационного развития Республики Беларусь на 2011–2015 годы // Совет министров Республики Беларусь // www.government.by.

8. Екимова К.В., Федина Е.В. Организационно-экономический механизм взаимодействия участников регионального экономического искусственного кластера // Экономика: Вестник Челябин. гос. ун-та. — 2010. — №6. — С. 179–183.
9. Ефимов В. Предмет и метод интерпретативной институциональной экономики // Вопросы экономики. — 2007. — №8. — С. 49–79.
10. Згуровський М.З. Болонський процес — структурна реформа вищої освіти на європейському просторі // www.ntu-kpi.kiev.ua.
11. Івченко Т.П. Как подготовить молодого специалиста к условиям рыночной экономики // Высшее образование сегодня. — 2007. — №5. — С. 52–55.
12. Инновационная деятельность вузов: принципы и механизмы образования // Высшее образование. — 2006. — №5. — С. 4–10.
13. Инновационная экономика: Науч. сборник. — М.: Наука, 2004. — 354 с.
14. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні: Анал. доповідь / Авт. кол. С.О. Біла, Я.А. Жаліло, В.І. Жук та ін. — К.: CD, 2011. — 47 с.
15. Концепция кластерной политики города Москвы в сфере малого и среднего предпринимательства (проект) // promcluster.ru/index.php.
16. Котов Д.В. Проблема управления инновационным развитием экономики: государство, регион, кластер // Нефтегазовое дело: Электронный науч. журнал. — 2010. — Вып. 1 // www.ogbus.ru.
17. Куценко В.І. Сталій розвиток: стратегія і тактика формування через призму соціогуманітарної сфери / За наук. ред. д.г.-м.н., проф. С.О. Лизуна. — К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2012. — 168 с.
18. Мертон Р.К. Приложения теории оценки опционов: двадцать лет спустя // Мировая экономическая мысль. Сквозь призму веков. — М., 2005. — Т. 5. Кн. 2: Всемирное признание: Лекции нобелевских лауреатов. — С. 239–240.
19. Мунтіян В.І. Основні теорії інформаційної моделі економіки: Монографія / НАН України, Між нар. наук.-навч. центр ЮНЕСКО інформ. технологій та систем. — К.: КВІЦ, 2004. — 367 с.
20. Національна доктрина розвитку освіти // zakon1.rada.gov.ua.
21. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Пер. с англ. А.Н. Нестеренко; Предисл. и науч. ред. Б.З. Мильнера. — М.: Фонд экономической книги «Начала», 1997. — 180 с.
22. Обозная Л. Полисубъектное управление в системе образования // Высшее образование сегодня. — 2007. — №5. — С. 38–40.
23. Полонский В. Инновации в образовании — методический анализ // Инновации в образовании. — 2007. — №2. — С. 4–13.
24. Розина Н.М. О реализации положений Болонской декларации в системе высшего профессионального образования Российской Федерации // Инновации в образовании. — 2005. — №6. — С. 5–24.
25. Саллин Дж., Хауптман А. Инновации в распределении общественных фондов // Экономика образования. — 2006. — №4. — С. 127–130.
26. Слепов В.А. Экспертиза эффективности финансирования инновационных процессов // Вестник РЭА. — 2009. — №1. — С. 11–25.
27. Статистичний щорічник України за 2010 рік. — К.: Август Трейд, 2011. — 430 с.
28. Уровень образования в Украине упал по сравнению с показателями СССР // society.lb.ua.
29. Hove, N., Van den Roelandt, T., Grosfeld, T. (1998). Cluster specialization patterns and innovation styles. Den Haag; Ministry of Economic Affairs. 151 p.

Стаття надійшла до редакції 24.12.2012.